EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 19.12.2018
COM(2018) 856 final

# KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

# VIISANÕUDEST VABASTAMISE PEATAMISE KORRA RAAMES ESITATAV TEINE ARUANNE

{SWD(2018) 496 final}

## I. Sissejuhatus

Viisavaba reisimise kord toob kodanikele olulist kasu ning tugevdab ELi ja tema partnerite sotsiaalseid, kultuuri- ja majandussidemeid. Samal ajal kaasnevad viisavabadusega ka kohustused, et säilitada viisanõude kaotamise dialoogidega saavutatud edu ning tagada hästi hallatud rände- ja julgeolekukeskkond, sealhulgas liidu õigustikuga vastavusse viidud viisapoliitika kaudu.

Käesolev **viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatav teine aruanne** tuleneb komisjoni kohustusest jälgida viisanõude kaotamise nõuete pidevat täitmist kolmandates riikides ja anda nende küsimuste kohta vähemalt kord aastas aru[1] Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Hindamisperiood algab viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimese aruande[2] vastuvõtmise kuupäevast 2017. aasta detsembris. Käesoleva aruande geograafilisse kohaldamisalasse kuuluvad endiselt need riigid, kes on edukalt lõpetanud viisanõude kaotamise dialoogi. Aruandes keskendutakse konkreetsetele valdkondadele,[3] kus peetakse vajalikuks täiendavate meetmete võtmist, et tagada saavutatud edu jätkusuutlikkus. Seepärast, nagu ka viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimese aruande puhul, ei hõlma käesolev aruanne neid kriteeriume, mille täitmine kulgeb stabiilselt.

Aruande statistiline osa hõlmab 26 ELi liikmesriiki, kes kohaldavad määrust (EL) 2018/1806, ja nelja Schengeni alaga ühinenud riiki (edaspidi „Schengen+ ala“)[4]. Konkreetsete valdkondade hindamine põhineb peamiselt Schengen+ ala riikide poolt Eurostatile esitatud teabel,[5] ELi asutuste (Europol, eu-LISA, Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet ja Eurojust) esitatud teabel ning komisjoni, Euroopa välisteenistuse ja viisanõudest vabastatud riikide ametiasutuste vahelisel teabevahetusel. Aruandele on lisatud **komisjoni talituste töödokument**, milles on esitatud üksikasjalikum taustteave konkreetsetes valdkondades kindlakstehtud arengusuundumuste kohta.

---

1 Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määruse (EL) 2018/1806 (milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud) (ELT L 303, 28.11.2018, lk 39) artikli 8 lõikele 4.

2 COM(2017) 815 final.

3 Nagu eelmisel aastalgi, määratakse nimetatud valdkonnad kindlaks kooskõlas iga riigi viisanõude kaotamise tegevuskavaga. Aruandes keskendutakse järgmistele valdkondadele: Albaania (ebaseaduslik ränne, õiguskaitse, rahapesu), endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik (ebaseaduslik ränne, organiseeritud kuritegevus), Bosnia ja Hertsegoviina (ebaseaduslik ränne, organiseeritud kuritegevus, rahapesu), Montenegro (ebaseaduslik ränne, organiseeritud kuritegevus), Serbia (ebaseaduslik ränne, viisapoliitika, organiseeritud kuritegevus, rahapesu), Moldova (ebaseaduslik ränne, korruptsioonivastane võitlus), Gruusia (ebaseaduslik ränne, organiseeritud kuritegevus, korruptsioonivastane võitlus) ja Ukraina (ebaseaduslik ränne, organiseeritud kuritegevus, korruptsioonivastane võitlus). Komisjon jälgib endiselt hoolikalt ka dokumentide turvalisuse ning diskrimineerimisvastase võitluse ja haavatavate elanikkonnarühmade olukorraga seotud kriteeriumide täitmist. Mis puudutab justiits- ja siseküsimuste valdkonna üldist olukorda, mis on samuti oluline viisanõude kaotamisega seotud kohustuste täitmiseks, siis komisjon jätkab viisanõudest vabastatud Lääne-Balkani riikides ELi laienemispaketi raames ja idapartnerluse riikides asjaomaste assotsieerimislepingute rakendamise raames nõuete täitmise jälgimist ja aruandmist.

4 Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Horvaatia, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Madalmaad, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Taani, Tšehhi Vabariik ja Ungari, aga ka Island, Liechtenstein, Norra ja Šveits.

5 Eurostati statistikat ajakohastatakse pidevalt ja Schengen+ ala riikide ametiasutused esitavad kogu aeg täpsemat teavet. Seda arvesse võttes on eelmiste aastate (sh viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimese aruandega hõlmatud ajavahemik) statistikat tagantjärele ajakohastatud aruande koostamise ajal kõige uuema kättesaadava teabega.

## II. Konkreetsete valdkondade hindamine viisanõude kaotamise kriteeriumide kohaselt

### II.1 Lääne-Balkani riigid

**Albaania**

#### Ebaseaduslik ränne, sealhulgas rändajate tagasivõtmine

Mis puudutab ebaseadusliku rändega seotud probleeme, siis 2016.–2017. aastal suurenes sisenemiskeeldude koguarv 13 % (30 305-st 34 310-ni). Seadusliku aluseta riigis viibimiste arv suurenes samuti – umbes 11 % (33 445-st juhtumist 2016. aastal 37 325-ni 2017. aastal). Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti andmete kohaselt näitavad ebaseadusliku rände probleemide suundumused 2017. aasta esimesest poolest kuni 2018. aasta esimese pooleni sisenemiskeeldude ja seadusliku aluseta riigis viibimiste arvu vähenemist[6]. Mis puudutab varjupaigataotlusi, siis nende arv vähenes 2018. aasta esimesel poolel 2017. aasta esimese poolega võrreldes 32 % (12 635-st 8 525-ni). 2017. aasta heakskiidetud varjupaigataotluste määr on 5,19 % (kõrgem kui 2016. aastal, mil see oli 2,12 %)[7]. Rändajate tagasivõtmine ja tagasisaatmine toimivad hästi ning riik täidab liikmesriikidelt saadud tagasivõtutaotlused kiiresti nii enda kui ka kolmandate riikide kodanike puhul. Tagasisaatmise määr (2017. aastal üle 100 %[8]) näitab, et lahkumisettekirjutuse saanud Albaania kodanikud saadetakse ka tegelikult tagasi (2017. aastal 29 850). See hea tulemus tuleb säilitada.

**Albaania on võtnud viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud meetmed** ebaseadusliku rände probleemide, eelkõige Albaania kodanike esitatud alusetute varjupaigataotluste probleemi lahendamiseks. Albaania on saavutanud häid tulemusi ebaseadusliku rände vastase tegevuskava rakendamisel, milles keskendutakse operatiivkoostööle ebaseadusliku rände haldamisel, saatjata alaealiste tuvastamisele ja kaitsele ning dokumendipettuse vastasele võitlusele. Ta on jätkanud ka operatiivkoostöö tihendamist liikmesriikidega, keda ebaseaduslik ränne kõige rohkem mõjutab. Albaania ametiasutused korraldasid viisavaba reisimise korraga seotud õigustest ja kohustustest teadlikkuse suurendamiseks teabekampaaniaid, mida on näidatud kõikides riiklikes telekanalites.

#### Avalik kord ja julgeolek

Albaaniakeelsed kuritegelikud organisatsioonid tegelevad tavaliselt mitme kuriteoliigiga ja tegutsevad jätkuvalt eriti aktiivselt erinevates kuritegevuse valdkondades ELis. Need kuritegelikud organisatsioonid veavad suures koguses heroiini, tehes koostööd türgi- ja albaaniakeelsete kuritegelike organisatsioonidega uimastite liikumisteedel. Albaanias on olnud mitu olulist radikaliseerumis- ja värbamiskohta, kuid värvatud terroristlike välisvõitlejate lahkumine Süüria ja Iraagi konfliktipiirkondadesse on vähenenud.

---

6 Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti andmete põhjal, mis on kättesaadavad kuni 2018. aasta keskpaigani. Eurostati statistika on kättesaadav ainult aastate kaupa (v.a varjupaigaandmed).

7 See tähendab, et asjakohased varjupaigaasutused tegid negatiivsed otsused 93,78 % varjupaigataotluste kohta. See vastab 24 603 varjupaigataotlusele 26 235 varjupaigataotlusest, mille Albaania kodanikud 2017. aastal Schengen+ alal esitasid.

8 Asjaomase aasta tagasipöördujate arvu võrreldakse sama aasta tagasisaatmisotsuste arvuga. Üle 100 % suurune tagasisaatmise määr näitab, et riik tegeleb eelmistel aastatel kuhjunud taotlustega tulemuslikult.

Albaania on astunud täiendavaid samme, et tõhustada oma õiguskaitsealaseid jõupingutusi raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks, nagu on ette nähtud viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimese aruande kohaselt võetavate meetmetega. 2018. aasta mai lõpus võeti vastu kanepivastane tegevuskava. 5. oktoobril 2018 parafeeriti Albaania ning Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse vaheline töökokkulepe. See kokkulepe võimaldab anda Albaania ametiasutustele narkootikumidevastaseks võitluseks olulist eksperditeavet. Albaania on sõlminud Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ametiga töökokkuleppe ja osaleb alates 2018. aasta veebruarist ELi õigusprogrammis. 1. novembril 2018 ratifitseeris Albaania parlament teabevahetuslepingu Europoliga, mis võimaldas saata 2019. aasta alguses Albaaniasse Europoli kontaktametniku. 2018. aasta oktoobris allkirjastati Eurojusti ja Albaania koostööleping.

Kuigi 2017. aastal vastu võetud uus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus tugevdas üldist õigusraamistikku, nähti Albaania suhtes pärast MONEYVALi aruande[9] vastuvõtmist ette tõhustatud järelmeetmed. 2018. aasta septembris võttis valitsus vastu MONEYVALi soovituste rakendamise tegevuskava.

***Üldiselt on viisanõude kaotamise kriteeriumid jätkuvalt täidetud. Kuigi ebaseadusliku rände probleemide lahendamise meetmete rakendamisel on tehtud jõudsaid edusamme, on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et tagada tulemuste paranemine ja jätkusuutlikkus. Teha tuleb järgmist:***

- tugevdada veelgi piirikontrolli, austades täielikult põhiõigusi;
- jätkata teabekampaaniate korraldamist viisavaba reisimisega kaasnevate õiguste ja kohustuste teemal;
- parandada organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks veelgi vastutusele võtmise ja õiguskaitse tõhusust;
- rakendada kiiresti rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitleva MONEYVALi aruande soovitused.

## Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik

### Ebaseaduslik ränne, sealhulgas rändajate tagasivõtmine

Mis puudutab ebaseadusliku rände probleeme, siis sisenemiskeeldude koguarv suurenes 2016.–2017. aastal 28 % (2 495 keeldumisest 2016. aastal 3 200 keeldumiseni 2017. aastal). Seadusliku aluseta riigis viibimiste arv oli 2017. aastal samuti 43 % suurem (6 555) kui 2016. aastal (4 595). Mis puudutab 2017. aasta esimesest poolest kuni 2018. aasta esimese pooleni esinenud suundumusi, siis Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti andmete kohaselt sisenemiskeeldude arv suurenes, kuid seadusliku aluseta riigis viibimiste arv mitte. Mis puudutab varjupaigataotlusi, siis 2018. aasta esimesel poolel esitati 2 360 varjupaigataotlust, mis on 39 % vähem kui 2017. aasta esimesel poolel, kui esitati kokku 3 860 varjupaigataotlust. Heakskiidetud varjupaigataotluste määr jäi madalaks (2016. aastal 0,81 % ja 2017. aastal 1,45 %). Rändajate tagasivõtmine ja tagasisaatmine toimivad hästi ning see tuleks tagada ka edaspidi. Tagasisaatmise määr (2017. aastal 130 %) näitab, et

[9] https://rm.coe.int/moneyval-56th-plenary-report-august-2018-eng-fin/16808d593a.

lahkumisettekirjutuse saanud endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi kodanikud saadetakse ka tegelikult tagasi (2017. aastal 5 580).

**Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik jätkas viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud meetmete võtmist**, eelkõige seoses ebaseadusliku rände probleemidega. Piirikontrolli on tugevdatud ja dokumendikontrolli rangemaks muudetud. Siseministeerium korraldas piirivalvele inimõiguste tagamist käsitlevaid koolitusi. Haavatavate elanikkonnarühmade parema abistamise tegevuskavade rakendamist on tõhustatud, kuid olemasolevate meetmete säilitamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi.

**Avalik kord ja julgeolek**

Mis puudutab organiseeritud kuritegevust, siis endisest Jugoslaavia Makedoonia vabariigist pärit kuritegelikud organisatsioonid tegelevad ebaseadusliku uimastikaubanduse ja uimastite levitamisega. Mõned on mitme kuriteoliigiga seotud organisatsioonid, mis tegelevad ebaseadusliku kaubanduse muude vormidega (kaubad, sigaretid). Endisest Jugoslaavia Makedoonia vabariigist tuuakse salakaubana ELi endiselt sisse arheoloogilise väärtusega esemeid, usutalitustel kasutatavaid esemeid ja kultuuriväärtusi. Piirialadel, eriti Kreeka ja Serbia piiri ääres, tegutsevad rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise võrgustikud, kuigi aasta jooksul toimus mitu vahistamist.

Siseminister korraldas ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu võitlemise operatsioone ja jätkas meetmete võtmist organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks. Inimkaubanduse ennetamiseks ja võimalike ohvrite varase tuvastamise toetamiseks on loodud riiklik rakkerühm ja mobiilsed meeskonnad. Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik ja Montenegro sõlmisid inimkaubanduse vastu võitlemise alase koostöö lepingu. Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik on välja töötanud raske ja organiseeritud kuritegevuse ohu hindamise menetluse, samuti piirkondliku ohu hindamise menetluse koos Serbia ja Montenegroga. Paranenud on õiguskaitsealane koostöö Lääne-Balkani partnerite, Itaalia ja Sloveeniaga, samuti operatiivkoostöö Europoliga. Endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik on määranud sideprokuröri, kes on olnud alates 2018. aasta novembrist lähetatud Eurojusti.

***Üldiselt on viisanõude kaotamise kriteeriumid jätkuvalt täidetud. Rakendamine peaks veelgi paranema. Teha tuleb järgmist:***

- tugevdada veelgi piirikontrolli, austades täielikult põhiõigusi;
- jätkata teabekampaaniate korraldamist viisavaba reisimisega kaasnevate õiguste ja kohustuste teemal;
- tõhustada õiguskaitsealaseid jõupingutusi kuritegelike võrgustike, eriti ebaseadusliku uimastikaubandusega tegelevate võrgustike vastu võitlemiseks ja saavutada veenvaid tulemusi;
- tõhustada kuritegelike organisatsioonide, sealhulgas rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega tegelevate organisatsioonide uurimist ja vastutusele võtmist.

**<u>Bosnia ja Hertsegoviina</u>**

**Ebaseaduslik ränne, sealhulgas rändajate tagasivõtmine**

Mis puudutab **ebaseadusliku rände** probleeme, siis 2016.–2017. aastal sisenemiskeeldude arv ei suurenenud (vähenes 5 150-st 5 145-ni), samal ajal kui seadusliku aluseta riigis viibimiste arv suurenes umbes 13 % (3 645-st 4 135-ni). Mis puudutab 2017. aasta esimesest poolest kuni 2018. aasta esimese pooleni esinenud suundumusi, siis Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti andmete kohaselt on sisenemiskeeldude arv suurenenud, kuid seadusliku aluseta riigis viibimiste arv mitte. 2018. aasta esimesel poolel esitasid Bosnia ja Hertsegoviina kodanikud 1 080 varjupaigataotlust, mis on 27 % vähem kui 2017. aasta samal perioodil, kui esitati kokku 1 485 varjupaigataotlust. Heakskiidetud varjupaigataotluste määr oli 2016. aastal 3,10 % ja tõusis 2017. aastal 5,66 %-ni. Bosnia ja Hertsegoviina otsust anda Hiina kodanikele viisavaba reisimise luba (otsus jõustus 2018. aasta mais) tuleb hoolikalt jälgida. Rändajate tagasivõtmise ja tagasisaatmisega seotud koostöö toimib hästi. Tagasisaatmise määr on jätkuvalt hea (2017. aastal saadeti tegelikult tagasi 72 % ehk 2 680 Bosnia kodanikku), kuid seda tuleks kõigi liikmesriikide puhul veelgi parandada.

**Bosnia ja Hertsegoviina on võtnud viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud meetmed**. Rände- ja varjupaigavaldkonna strateegia ja tegevuskava aastateks 2016–2020 on rakendatud. Korraldati viisavaba reisimise korraga kaasnevaid õigusi ja kohustusi käsitlevaid teabekampaaniaid. 15. mail 2018 võttis nõukogu vastu erakorraliste meetmete tegevuskava. Tegevuskava rakendamist mõjutas koostöö puudumine vastutavate valitsemistasandite vahel. See probleem on eriti mõjutanud piirivalvet ja piirivalve on praegu alamehitatud.

**Avalik kord ja julgeolek**

Mis puudutab organiseeritud kuritegevust, siis on Bosnia ja Hertsegoviina kuritegelikud organisatsioonid nende seas, kellest teatatakse kõige sagedamini seoses organiseeritud varavastaste kuritegudega ELis ning inimkaubanduse ja ebaseadusliku uimastikaubandusega. Lisaks on Bosnia ja Hertsegoviina sihtriigiks liikmesriikidest varastatud sõidukitele. Bosnias ja Hertsegoviinas on endiselt suured relvavarud, mis kujutavad endast riski seoses ebaseadusliku relvakaubandusega. Bosnia ja Hertsegoviina võttis vastu uue organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegia ning rakendab rahapesu ja terrorismi rahastamise vastast tegevuskava.

Ametiasutused jätkasid õiguskaitsesuutlikkuse suurendamist organiseeritud kuritegevuse tõkestamise ja uurimise valdkonnas. Kriminaalmenetluse järelmeetmed peaksid aga olema tõhusamad. Käimas on inimkaubanduse vastu võitlemise tegevuskava 2016–2019 rakendamine. 2017. aasta mais allkirjastati kontaktametniku Europoli lähetamise kokkulepe. Bosnia ja Hertsegoviina ei ole seni määranud Europoliga sõlmitud operatiivkoostöö lepingus ette nähtud riiklikku kontaktpunkti. Bosnia ja Hertsegoviina ei saa saata kontaktametnikku Europoli enne, kui on määratud riiklik kontaktpunkt.

***Üldiselt on viisanõude kaotamise kriteeriumid jätkuvalt täidetud. Rakendamine peaks veelgi paranema, eelkõige seoses ebaseadusliku rändega. Teha tuleb järgmist:***

- suurendada piisavate vahendite tõhusat ja jätkusuutlikku eraldamist piirihalduseks ja piirikontrolli täiendavaks tugevdamiseks, samuti tuvastamis- ja registreerimismeetmete kontekstis, austades täielikult põhiõigusi;
- jätkata teabekampaaniate korraldamist viisavaba reisimisega kaasnevate õiguste ja kohustuste teemal;

- määrata riiklik kontaktpunkt, nagu on nõutud Europoliga sõlmitud koostöölepingus;
- tuleb teha täiendavaid jõupingutusi organiseeritud kuritegevuse ja rahapesu ennetamiseks ja tõkestamiseks õiguskaitseasutuste koordineeritud tegevuse tulemusel.

**Montenegro**

**Ebaseaduslik ränne, sealhulgas rändajate tagasivõtmine**

Mis puudutab **ebaseadusliku rände** probleeme, siis 2016.–2017. aastal suurenes sisenemiskeeldude arv umbes 63 % (335-st 545-ni), samal ajal kui seadusliku aluseta riigis viibimiste arv suurenes 2017. aastal samuti 42 % (2017. aastal 810 võrreldes 570ga 2016. aastal). Absoluutarvudes jäävad näitajad siiski väikeseks. Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti andmete kohaselt näitavad 2017. aasta esimesest poolest kuni 2018. aasta esimese pooleni esinenud suundumused sisenemiskeeldude ja seadusliku aluseta riigis viibimiste arvu väikest kasvu. Montenegro kodanikud esitasid 2018. aasta esimesel poolel 330 varjupaigataotlust, mis oli 38 % vähem kui 2017. aasta samal perioodil, kui esitati kokku 530 varjupaigataotlust. 2017. aastal esitati kokku 970 varjupaigataotlust võrreldes 1 830ga 2016. aastal (47 % vähenemine). Heakskiidetud varjupaigataotluste määr on madal (2016. aastal 0,96 % ja 2017. aastal 2,10 %). Rändajate tagasivõtmine ja tagasisaatmine toimivad hästi ning riik täidab liikmesriikidelt saadud tagasivõtutaotlused kiiresti nii enda kui ka kolmandate riikide kodanike puhul. Tagasisaatmise määr (2017. aastal üle 100 %) näitab, et EList lahkumise ettekirjutuse saanud Montenegro kodanikud saadetakse ka tegelikult tagasi (2017. aastal 820) ja see peab jätkuma.

**Montenegro on võtnud viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud meetmed**. Kuigi ta ei korraldanud 2018. aastal viisavaba reisimisega kaasnevate õiguste ja kohustuste teemalist meediakampaaniat, on üks selline kampaania ette nähtud 2019. aastaks. 2018. aasta märtsis võttis valitsus tagasivõtulepingu alusel tagasi pöördunud inimeste taasintegreerimise strateegia raames vastu uue tegevuskava, et parandada tagasivõetud kodanike taasintegreerimist. Uue välismaalaste seaduse vastuvõtmisega 2018. aasta veebruaris viidi seadusliku ja ebaseadusliku rände raamistik vastavusse ELi raamistikuga. Välismaalaste rahvusvahelise ja ajutise kaitse seadus jõustus 1. jaanuaril 2018.

Montenegro võttis 22. novembril 2018 vastu investorite kodakondsuse kava, mille rakendamist tuleb hoolikalt jälgida, sest sellega võivad kaasneda rände- ja julgeolekuohud. Seetõttu tuleks täita asjakohast hoolsuskohustust ja kohaldada julgeolekukontrolle.

**Avalik kord ja julgeolek**

Mis puudutab **organiseeritud kuritegevust**, siis teeb endiselt muret uimastitransiit läbi Montenegro ELi. Kuritegelikud organisatsioonid tegelevad kanepi- ja kokaiinikaubandusega (olles otseselt seotud Lõuna-Ameerika kuritegelike organisatsioonidega). Hoolimata edust, mida saavutati mitme Montenegro ametiasutuste algatusega tulirelvade leviku vähendamiseks, on need ikka veel laialdaselt kättesaadavad. Montenegro on võltsitud ja salasigarettide oluline transiidiriik ja võimalik lähteriik.

Montenegrol on Europoli ja Interpoliga hästi toimiv koostöö. Politseikoostööd ELi liikmesriikidega tihendatakse pidevalt, nagu näitavad hiljutised ühised politseioperatsioonid. Koostöö Eurojustiga sujub samuti hästi ja 2018. aastal oli Montenegro seotud 16 Eurojustis

registreeritud juhtumiga. 2017. aastast alates on pooleli mitu palju tähelepanu pälvinud kuriteo uurimist, mille puhul esitatakse eraldi süüdistus rahapesu eest. 2018. aasta juulis võttis Montenegro vastu rahapesu ja terrorismi rahastamise seaduse ning rahvusvaheliste piiravate meetmete seaduse muudatused. Et parandada võitlust inimkaubanduse ja rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu, loodi politseis eriosakond. 20. juulil 2018 allkirjastasid Montenegro ja endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik inimkaubanduse vastu võitlemise alase koostöö lepingu. Nende inimkaubanduse juhtumite arv, mida on uuritud ja mille eest on isikud vastutusele võetud, on endiselt väike.

***Üldiselt on viisanõude kaotamise kriteeriumid jätkuvalt täidetud. Rakendamine peaks veelgi paranema. Teha tuleb järgmist:***

- jätkata teabekampaaniate korraldamist viisavaba reisimisega kaasnevate õiguste ja kohustuste teemal;
- saavutada organiseeritud kuritegevuse, sealhulgas inimkaubanduse, ebaseadusliku uimastikaubanduse, rahapesu ning suurkorruptsiooni vastases võitluses paremaid tulemusi.

## Serbia

### Ebaseaduslik ränne, sealhulgas rändajate tagasivõtmine

Mis puudutab **ebaseadusliku rände** probleeme, siis 2016.–2017. aastal sisenemiskeeldude arv ei suurenenud (vähenes 8 070-st 7910-ni), samal ajal kui seadusliku aluseta riigis viibivate Serbia kodanike arv suurenes 2016.–2017. aastal 31 % (11 180-st 14 665-ni 2017. aastal). Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti andmete kohaselt näitavad 2017. aasta esimesest poolest kuni 2018. aasta esimese pooleni esinenud suundumused sisenemiskeeldude ja seadusliku aluseta riigis viibimiste arvu suurenemist. 2018. aasta esimesel poolel esitasid Serbia kodanikud 3 460 varjupaigataotlust, mis on üle 20 % vähem kui 2017. aasta samal perioodil, kui esitati 4 375 varjupaigataotlust. 2017. aasta varjupaigataotluste koguarv on 8 325, mis on 38 % vähem kui 2016. aastal, mil taotlusi oli 13 515. Heakskiidetud varjupaigataotluste määr on endiselt madal (2016. aastal 1,57 % ja 2017. aastal 3,23 %). Rändajate tagasisaatmise määr (2017. aastal üle 100 %) näitab, et EList lahkumise ettekirjutuse saanud Serbia kodanikud saadetakse ka tegelikult tagasi (2017. aastal 7 920). Serbia koostöö oma kodanike tagasivõtmisel ja tagasisaatmisel toimib hästi ja seda tuleks jätkata. Endiselt teeb siiski muret ELi ja Serbia tagasivõtulepingu kolmanda riigi kodaniku sätte pidev rakendamata jätmine, eriti Rumeenia ja Bulgaaria puhul.

**Serbia on võtnud viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud meetmed**. Alates 2017. aasta septembrist on olnud Belgradis lähetuses Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti piirkondlik kontaktametnik.

Komisjon tundis viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes muret Serbia poolt Iraani kodanikele antud viisavaba reisimise loa pärast. Võttes arvesse, et märkimisväärne arv Iraani kodanikke kuritarvitab viisavabalt Serbiasse reisimist kavatsusega liikuda edasi ELi, on see otsus ohutut ja turvalist rändehaldust oluliselt kahjustanud. Kättesaadav statistika näitab, et ajavahemikul 2. septembrist 2017 kuni 16. oktoobrini 2018 registreeriti 46 493 Iraani kodaniku sisenemine ja 33 568 väljumine. Komisjon peab sellega seoses positiivseks Serbia teadet, et ta lõpetab Iraani kodanike viisavabaduse alates 17. oktoobrist 2018. Võimalike rände- ja julgeolekuohtude tõttu teeb endiselt muret ja vajab

hoolikat jälgimist viisavabadus, mille Serbia on kehtestanud muudele riikidele, kelle kodanikelt nõutakse ELis viisat. Sellist ohtu on hiljuti täheldatud seoses India kodanikega, kelle puhul on ilmnenud Serbia viisavaba reisimise korra kuritarvitamine samal viisil kui Iraani kodanike puhul. Lisaks tuleks viisade väljaandmise kord rände- ja julgeolekuohtude tõttu samuti ELi viisapoliitika standarditega vastavusse viia, eriti seoses viisataotlejate kontrolliga.

**Avalik kord ja julgeolek**

Mis puudutab organiseeritud kuritegevust, siis on Serbia kodanikud endiselt nende seas, kellest teatatakse kõige sagedamini seoses organiseeritud varavastaste kuritegudega ELis, eelkõige Belgias, Itaalias, Prantsusmaal ja Saksamaal. Serbia kodanikud on endiselt ka Lääne-Balkani piirkonna üks kõige sagedamini inimkaubanduse ohvriks langevaid rühmi. Iraani kodanikest koosnevad kuritegelikud organisatsioonid osalevad selle marsruudi kaudu ning Lõuna-Kaukaasia marsruudi kaudu toimuvas heroiinikaubanduses. Serbias on endiselt suured relvavarud, mis kujutab endast riski seoses ebaseadusliku relvakaubandusega.

Organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse tõhustamiseks on vastu võetud seadus, mis käsitleb valitsusasutuste korraldust ja pädevust organiseeritud kuritegevuse, terrorismi ja korruptsiooni tõkestamisel (jõustus 2018. aasta märtsis). Serbia asutas 2018. aasta juunis oma haldussuutlikkuse suurendamiseks uue rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise koordineerimisasutuse. Siseministeeriumi ja Euroopa Politseikolledži töökokkulepe ratifitseeriti 2018. aasta märtsis ja see jõustus 2018. aasta aprillis. Käivad ettevalmistused Europoli kontaktametniku lähetamiseks Serbiasse.

***Üldiselt on viisanõude kaotamise kriteeriumid jätkuvalt täidetud. Rakendamine peaks veelgi paranema, eeskätt tuleks tegeleda ebaseadusliku rände vähendamisega. Teha tuleb järgmist:***

- saavutada suurem kooskõla ELi viisapoliitikaga, mis on rändehalduse kriteeriumi pideva täitmise eeltingimus;
- tugevdada veelgi piirikontrolli, austades täielikult põhiõigusi;
- rakendada paremini ELi ja Serbia tagasivõtulepingut kolmandate riikide kodanike tagasivõtmiseks;
- jätkata teabekampaaniate korraldamist viisavaba reisimisega kaasnevate õiguste ja kohustuste teemal;
- ratifitseerida Europoli teabevahetusleping võimalikult kiiresti, et võimaldada kontaktametniku õigeaegset lähetamist;
- jätkata jälitusteabel põhinevaid uurimisi eesmärgiga saavutada jätkusuutlikke tulemusi kurjategijate lõpliku süüdimõistmise ja organiseeritud kuritegevuse likvideerimise vallas.

## II.2 Idapartnerlus

**<u>Moldova</u>**

**Ebaseaduslik ränne, sealhulgas rändajate tagasivõtmine**

Mis puudutab **ebaseadusliku rände** probleeme, siis 2016.–2017. aastal suurenes sisenemiskeeldude arv 56 % (4 660-st 7 270-ni). Seadusliku aluseta riigis viibimiste arv on veidi suurenenud: 2016. aasta 7 660-st 2017. aasta 8 785-ni (15 % kasv). Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti andmete kohaselt olid 2017. aasta esimesest poolest kuni 2018. aasta esimese pooleni suundumusteks sisenemiskeeldude arvu suurenemine ja seadusliku aluseta riigis viibimiste arvu märgatav suurenemine. Mis puudutab varjupaigataotlusi, siis pärast üle 50 % suurust olulist vähenemist 2016.–2017. aastal (3 675-st 1 610-ni) registreeriti 2018. aasta esimesel poolel 1 665 taotlust, mis on 128 % rohkem kui 2017. aasta samal perioodil (730 taotlust). Heakskiidetud varjupaigataotluste määr on madal (2016. aastal 1,48 % ja 2017. aastal 1,35 %). Rändajate tagasisaatmise määr (2017. aastal umbes 83 %) on võrreldes 2016. aastaga (umbes 48 %) märkimisväärselt suurenenud ja 2017. aastal saadeti tegelikult tagasi 3 835 Moldova kodanikku. Tagasivõtmis- ja tagasisaatmisalane koostöö Moldovaga toimib hästi ja seda tuleks jätkata.

Moldova rakendab praegu riikliku rände- ja varjupaigastrateegia 2011–2020 raames 2016.–2020. aasta tegevuskava. Moldova on suurendanud jõupingutusi sihipäraste teabekampaaniate väljatöötamiseks, et selgitada viisavaba reisimise korraga kaasnevaid õigusi ja kohustusi. Haavatavatele elanikkonnarühmadele on korraldatud eraldi teabekampaaniaid, sealhulgas Schengen+ alale lubatust kauemaks jäämise ohu ja sellega seotud karistuste teemal. 2018. aasta novembris algatas Moldova investorite kodakondsuse kava, mille täitmist tuleb hoolikalt jälgida, sest sellega võivad kaasneda rände- ja julgeolekuohud. Seetõttu tuleks täita asjakohast hoolsuskohustust ja kohaldada julgeolekukontrolle.

**Avalik kord ja julgeolek**

Moldova kuritegelikud organisatsioonid on oluliseks julgeolekuohuks, eriti Austrias, Lätis, Poolas, Prantsusmaal ja Saksamaal. Nende peamised tegevusalad on varavastased kuriteod, ebaseaduslik tubakakaubandus, ebaseaduslik uimastikaubandus (heroiin), aktsiisipettused, maksekaardipettused ja rahapesu. Moldovat kasutavad raha pesemisel ja selle ELi toomisel transiidiriigina eelkõige vene keelt kõnelevad kuritegelikud organisatsioonid. Peamised terroristidega seotud riskitegurid on Moldova territooriumi kasutamine transiidialana Lähis-Ida konfliktipiirkondadesse, radikaliseerumine ja palgasõdurite tegevus Ida-Ukrainas. Suureneb Moldovast osutatavate küberkuritegevuse teenuste ja sularahaautomaatide vastaste rünnakute, näiteks nn musta kasti rünnakute arv.

**Moldova on võtnud mõned viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud meetmed**, sealhulgas võtnud vastu uued rahapesuvastased õigusnormid, asutanud toimivad korruptsioonivastased institutsioonid, laiendanud kriminaaltulu jälitamise talituse pädevust ja rakendanud viisavaba reisimisega seotud teabekampaaniaid. Korruptsioonivastase võitluse kriteeriumi täitmise tagamisel on siiski endiselt märkimisväärseid puudusi. Maksureformi seaduste paketi vastuvõtmine 2018. aasta juulis on tekitanud muret seoses poliitilise tahtega võidelda korruptsiooni vastu. Paketti kuuluvad õiguslikud algatused hõlmavad kapitali- ja maksuamnestiat, mis oli eelnevalt, muu hulgas pärast ELi kriitikat, seadusandlikust programmist välja jäetud. Sinna kuulub ka nn äripakett, millega mitu majanduskuritegu uuesti dekriminaliseeritakse.

***Üldiselt on viisanõude kaotamise kriteeriumid jätkuvalt täidetud. Komisjon märkis oma viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes, et korruptsiooni- ja rahapesuvastase võitluse kriteeriumide täitmine võib olla ohus, kui***

***järjepideva ja püsiva rakendamise tagamiseks ei võeta kohe meetmeid. Mõnda soovitatud meedet ei ole siiski rakendatud. Kohe tuleb meetmeid võtta ebaseadusliku rände probleemide, sealhulgas Moldova kodanike alusetute varjupaigataotluste probleemi lahendamiseks. Moldova peab võtma kiiremas korras koheseid meetmeid ka selleks, et tagada korruptsioonivastase võitluse kriteeriumi täitmine. Teha tuleb järgmist:***

- tugevdada piirikontrolli, austades täielikult põhiõigusi;
- jätkata teabekampaaniate korraldamist viisavaba reisimisega kaasnevate õiguste ja kohustuste teemal;
- tugevdada operatiivkoostööd, et saavutada Moldova kodanike poolt Schengen+ alal esitatud alusetute varjupaigataotluste arvu kiire vähenemine;
- viia maksureformi käsitlevad seadused vastavusse ELi nõuetega;
- tugevdada riiklikku ametialase asuse ametit, määrates ametisse vajaliku arvu ametialase asuse inspektoreid. Tagada varadeklaratsioonide süsteemi tõhus rakendamine kõigi kõrgetasemeliste osalejate suhtes;
- suurendada jõupingutusi suurkorruptsiooni vastases võitluses edu saavutamiseks, rakendada vara tagasivõitmise strateegiat ja tagada panganduspettuse korral põhjalik erapooletu vastutusele võtmine, seadusevastaselt omandatud vara tagasivõitmine ja viivitamatu õigusemõistmine kõigi vastutavate isikute üle.

## Gruusia

### Integreeritud piirihaldus, rände haldamine ja varjupaigaküsimused

Mis puudutab ebaseadusliku rände probleeme, siis 2016.–2017. aastal suurenes sisenemiskeeldude arv umbes 200 % (810-st 2 655-ni), samal ajal kui seadusliku aluseta riigis viibimiste arv suurenes 2016.–2017. aastal veidi (5 240-st 5 860-ni). Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti andmete kohaselt näitavad 2017. aasta esimesest poolest kuni 2018. aasta esimese pooleni esinenud suundumused sisenemiskeeldude arvu märgatavat suurenemist ja seadusliku aluseta riigis viibimiste arvu suurenemist. Varjupaigataotluste arv on 2018. aasta esimesel poolel 2017. aasta sama perioodiga võrreldes kahekordistunud, nii et 2018. aasta esimesel poolel esitati 9 680 varjupaigataotlust võrreldes 2017. aasta sama perioodi 4 770ga. See kasv mõjutab peamiselt Prantsusmaad ja Saksamaad. Heakskiidetud varjupaigataotluste määr oli 2016. aastal 14,09 % ja 2017. aastal 5,48 %, mis tähendab märgatavat vähenemist. Gruusia koostöö rändajate tagasivõtmise ja tagasisaatmise valdkonnas toimib hästi ja seda tuleks jätkata. Tagasisaatmise määr (2017. aastal umbes 63 %) on 2016. aastaga võrreldes tõusnud (umbes 56 %) ja 2017. aastal saadeti tegelikult tagasi 4 560 Gruusia kodanikku.

**Gruusia on võtnud viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud meetmed** ning jätkanud tegelemist alusetute varjupaigataotluste probleemiga ja operatiivkoostöö suurendamist liikmesriikidega, keda ebaseaduslik ränne kõige rohkem mõjutab.
Gruusia on teinud varjupaigataotluste arvu vähendamiseks ja ebaseadusliku rände tõkestamiseks olulisi seadusemuudatusi, sealhulgas muutnud 2018. aasta aprillis tsiviilõigusaktide seadust (mis piiras perekonnanime muutmise tingimusi). Gruusia on teinud edusamme2016.–2020. aasta rändestrateegia ja selle tegevuskava rakendamisel. 2018. aasta oktoobris algatati viisavaba reisimise korraga kaasnevate õiguste ja kohustuste teemalise ELi rahastatud ulatusliku teabekampaania kolmas voor, mis keskendus eelkõige ELi

varjupaigamenetluste kuritarvitamise vältimisele. Gruusia ametiasutused avaldasid kakskeelse suunise seadusliku rände kohta ja töötasid välja Schengeni/ELi mobiilirakenduse, et Gruusia kodanikud saaksid arvutada välja Schengen+ alal viibitud aja ja allesjäänud päevad, et vältida lubatust kauemaks jäämist.

**Avalik kord ja julgeolek**

Gruusiast pärit kuritegelike organisatsioonide liikmed on endiselt nende kolmandate riikide kodanike seas, kellest teatatakse kõige sagedamini seoses osalemisega raskes ja organiseeritud kuritegevuses ELis, eeskätt Hispaanias, Itaalias, Kreekas, Prantsusmaal, Rootsis ja Saksamaal. Peamine kuriteoliik, mida Gruusia kuritegelikud organisatsioonid toime panevad, on jätkuvalt varavastased kuriteod, lisaks tegelevad nad endiselt ka kriminaaltulu pesemisega. Ebaseaduslik uimastikaubandus on jätkuvalt probleem, mida tuleb jälgida. Gruusia ametiasutused saavutasid viimastel aastatel edu Gruusias asuvate kuritegelike organisatsioonide likvideerimisel.

**Gruusia on võtnud viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud meetmed** ja suurendanud rahvusvahelist koostööd organiseeritud kuritegevuse ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks. Organiseeritud kuritegevusega võitlemise uus 2017.–2020. aasta riiklik strateegia ja 2017.–2018. aasta tegevuskava tuleb rakendada õigel ajal ja tulemuslikult. Pärast eelmise aasta soovitusi kulgevad teabepõhise ja kogukonna politseitegevuse valdkonna politseireformid edukalt, nagu ka ühtse kuritegude analüüsi süsteemi loomine. Politseiatašeed on saadetud peamistesse liikmesriikidesse ja uued õiguskaitselepingud on sõlmimisel. Gruusia kuritegelike organisatsioonide mõju jätkuvaks vähendamiseks ELis on vaja teha veelgi tõhusamat politseikoostööd kõige enam mõjutatud liikmesriikidega. 2018. aasta märtsis sõlmiti Europoliga turvalist sideliini käsitlev vastastikuse mõistmise memorandum ja teabevahetusleping ning 2018. aasta septembris lähetati Europoli kontaktametnik. Lõpule on jõudnud läbirääkimised Eurojustiga sõlmitava koostöölepingu üle.

Üldiselt on Gruusia saavutanud korruptsioonivastaste reformide rakendamisel häid tulemusi, kuigi suurkorruptsiooni olukord ja kodanikuühiskonna suurema kaasamise seis vajavad endiselt parandamist. 2017. aasta jaanuaris kehtestatud varadeklaratsioonide kontrollimise mehhanismi on tulemuslikult rakendatud ja EL jätkab selle toetamist. Kuigi Gruusia määras 2018. aasta juulis riiklikuks kriminaaltulu jälitamise talituseks peaprokuratuuri Euroopa integratsiooni ja rahvusvaheliste organisatsioonidega tehtava koostöö üksuse, tuleks luua sõltumatu kriminaaltulu jälitamise talitus.

***Üldiselt on viisanõude kaotamise kriteeriumid jätkuvalt täidetud. Kuigi ebaseadusliku rände probleemide lahendamiseks on kehtestatud konkreetsed meetmed, on nende probleemide, sealhulgas alusetute varjupaigataotluste arvu suurenemise probleemi lahendamiseks vaja võtta viivitamata täiendavaid meetmeid. Teha tuleb järgmist:***

- tugevdada operatiivkoostööd asjaomaste riikidega, et saavutada Gruusia kodanike poolt Schengen+ alal esitatud alusetute varjupaigataotluste arvu kiire vähenemine;
- tugevdada piirikontrolli, austades täielikult põhiõigusi;
- jätkata teabekampaaniate korraldamist viisavaba reisimisega kaasnevate õiguste ja kohustuste teemal;
- jätkata piiriülese õiguskaitsekoostöö tugevdamist, et võidelda Gruusia kuritegelike organisatsioonide vastu;

- viia esmajärjekorras lõpule teabepõhise politseitegevuse reform ja ühtse kuritegude analüüsi süsteemi loomine;
- jätkata korruptsioonivastase raamistiku tugevdamist, sealhulgas luua sõltumatu kriminaaltulu jälitamise talitus.

## Ukraina

### Integreeritud piirihaldus, rände haldamine ja varjupaigaküsimused

Mis puudutab ebaseadusliku rände probleeme, siis 2016.–2017. aastal suurenes sisenemiskeeldude arv 47 % (22 495 keeldumisest 33 105-ni). Seadusliku aluseta riigis viibivate Ukraina kodanike arv suurenes 2017. aastal 2016. aastaga võrreldes 13 % (29 570-st 33 485-ni). Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti andmete kohaselt on 2017. aasta esimesest poolest kuni 2018. aasta esimese pooleni sisenemiskeeldude arv märgatavalt suurenenud ja seadusliku aluseta riigis viibimiste arv ei ole kasvanud. 2018. aasta esimesel poolel vähenes varjupaigataotluste arv 9 %, nii et Ukraina kodanikud esitasid 4 710 taotlust võrreldes 2017. aasta sama perioodiga, kui taotlusi oli 5 280. 2017. aastai oli varjupaigataotluste koguarv 10 075, mis on 19 % vähem kui 2016. aastal, mil varjupaigataotlusi oli 12 460. Heakskiidetud varjupaigataotluste määr oli 2016. aastal 20,41 % ja 2017. aastal 16,24 %. Rändajate tagasivõtmis- ja tagasisaatmisalane koostöö toimib hästi ning seda tuleks jätkata. Tagasisaatmise määr püsib stabiilne (2017. aastal umbes 79 %) ja 2017. aastal saadeti tegelikult tagasi 25 330 Ukraina kodanikku.

Integreeritud piirihaldus on endiselt probleemiks ja asutustevaheline koostöö ikka veel ebapiisav. Lõpetati integreeritud piirihalduse praeguse strateegia vahehindamine ning 2019. aasta kevadeks on plaanis koostada uus 2020.–2025. aasta strateegia ja tegevuskava. Ukraina korraldas üleriigilise teabekampaania, et selgitada viisavaba reisimise korraga seotud õigusi ja kohustusi.

### Avalik kord ja julgeolek

Mis puudutab organiseeritud kuritegevust, siis Ukraina on endiselt mitmesuguste ELi veetavate ebaseaduslike kaupade transiidiriik. Ukrainast pärit kuritegelikud organisatsioonid tegelevad endiselt aktsiisipettusega, eelkõige ebaseaduslike tubakatoodete tootmise ja ELi vedamisega. Tähelepanu tuleb pöörata Ukraina kodanike juhitavatele organisatsioonidele, mis tegelevad salakauba vedamisega Türgist ja Kreekast Lääne-Balkani marsruudi kaudu. Ukraina kodanikest küberkurjategijad, eeskätt vene keelt kõnelevad isikud osalevad järjest enam väga keerulistes operatsioonides digitaalses allmaailmas.

**Ukraina on võtnud mõned viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud meetmed**. Loodud on kõrgem korruptsioonivastane kohus, kuid see ei ole veel täielikult oma tegevust alustanud. Algatati korruptsioonivastaste kohtunike valikumenetlus ja see peaks lõppema 2019. aasta alguses. Korruptsioonivastaseid kohtunikke on valitud valima rahvusvaheliste ekspertide rühm (rahvusvaheliste ekspertide avalik nõukogu), kuid sellel ei ole piisavat juurdepääsu teabele. Loodud on ametiisikute elektrooniliste varadeklaratsioonide automaatne kontrollisüsteem ja kontrollitarkvara toimib nüüd nii, et süsteem on ühendatud enamiku riiklike registritega. Hoolimata nendest edusammudest on vaja võtta täiendavaid meetmeid, et luua täielikult toimiv kontrollisüsteem ja kuhjunud varadeklaratsioone tõhusalt menetleda. Organiseeritud kuritegevuse vastu

võitlemise tõhustamiseks loodi Ukraina riiklikus politseis hiljuti uus organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise üksus.

Osa viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud meetmeid on endiselt võtmata. Ukraina ei ole seni kehtetuks tunnistanud 2017. aasta märtsi seadusemuudatusi, millega laiendati varadeklaratsiooni esitamise kohustust korruptsioonivastastele aktivistidele. Viimaste aastate pidevad rünnakud korruptsiooni paljastava kodanikuühiskonna vastu on murettekitavad. Nende rünnakute uurimine edeneb aeglaselt. Korruptsioonivastased institutsioonid, nagu riiklik korruptsioonivastane amet ja korruptsioonivastane eriprokuratuur jätkavad oma tegevust, kuid nende tõhususe ja sõltumatusega seotud probleeme ei ole lahendatud. Riikliku korruptsioonivastase ameti poolelioleva auditi käigus on tekkinud mure audiitorite poliitiliselt juhitud määramise pärast, mis ähvardab kahjustada ameti juhtrolli. Ametile ei ole endiselt antud sõltumatut juurdepääsu telefonide pealtkuulamisele. Tema suutlikkust uurida keerulisi korruptsioonijuhtumeid pärsib see, et riiklik korruptsiooni ennetamise amet ei ole talle andnud vahetut ja automaatset juurdepääsu varadeklaratsioonide andmebaasile, samuti kriminaaluurimiste lühendatud tähtajad (kehtestati 2017. aastal ja kinnitati 2018. aasta septembris).

***Üldiselt on viisanõude kaotamise kriteeriumid jätkuvalt täidetud. Komisjon märkis viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes, et võttes arvesse hiljutisi sündmusi, tuleb varasemate reformide täieliku elluviimise ja jätkusuutlikkuse tagamiseks võtta viivitamata meetmeid, eelkõige seoses korruptsioonivastase kriteeriumiga. Mõnda viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud esimeses aruandes kindlaks määratud soovitust ei ole järgitud ja seetõttu tuleb võtta viivitamata meetmeid, et tagada korruptsioonivastase kriteeriumi täitmine. Kohe tuleb võtta meetmeid ka ebaseadusliku rände probleemide lahendamiseks. Teha tuleb järgmist:***

- tugevdada operatiivkoostööd asjaomaste riikidega, et vähendada kiiresti Ukraina kodanike ebaseaduslikku rännet Schengen+ alale;
- jätkata teabekampaaniate korraldamist viisavaba reisimisega kaasnevate õiguste ja kohustuste teemal;
- tunnistada kiiremas korras kehtetuks muudatused, millega laiendatakse varade deklareerimise kohustust kodanikuühiskonnale, ja tagada, et kodanikuühiskond saaks täita oma ülesandeid liigse sekkumiseta;
- tagada korruptsioonivastase institutsioonilise raamistiku sõltumatus, tulemuslikkus ja jätkusuutlikkus, sealhulgas kõrgema korruptsioonivastase kohtu täies ulatuses töölehakkamise kiire saavutamine ja rahvusvaheliste ekspertide avaliku nõukogu suutlikkus täita valikumenetluses nõuetekohaselt oma ülesandeid;
- taastada korruptsioonivastase eriprokuratuuri sõltumatus ja usaldusväärsus;
- luua täielikult toimiv varadeklaratsioonide kontrollisüsteem, eelkõige tagades automaatse juurdepääsu kõigile ülejäänud registritele ja andmebaasidele, et saavutada tulemuslikult kontrollitud deklaratsioonidega veenvaid tulemusi;
- suurendada riikliku politsei suutlikkust ja parandada õiguskaitseasutuste koostööd, et organiseeritud kuritegevust, eelkõige küberkuritegevust veelgi enam tõkestada.

## III. Järeldused

Vastavalt määruse (EL) 2018/1806 artikli 8 lõikele 4, mille kohaselt peab komisjon jälgima viisanõude kaotamisega seotud nõuete jätkuvat täitmist kolmandate riikide poolt ja andma selle kohta aru nagu esimeses aruandes, leiab komisjon, et käesolevas aruandes esitatud analüüsi ja lisatud komisjoni talituste töödokumendi põhjal on asjaomastele liikmesriikidele esitatud viisavabaduse kaotamisega seotud nõuded jätkuvalt täidetud. Käesolevas aruandes on kindlaks määratud edasised meetmed, mida konkreetsed riigid peaksid konkreetsetes valdkondades võtma, et tagada kriteeriumide pidev täitmine. Kui mõnda nõuet enam ei täideta, on määruses sätestatud menetlused asjaomase kolmanda riigi kodanike viisanõudest vabastamise ajutiseks peatamiseks. Lisaks sellele tuleb tagada kõigi teiste kriteeriumide jätkuv täitmine.

Lääne-Balkani ja idapartnerluse riigid jätkasid meetmete võtmist **ebaseadusliku rände probleemide** lahendamiseks. Tulemuste paranemise ja jätkusuutlikkuse tagamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi. **Moldova** ja **Gruusia** puhul paneb muretsema **alusetute varjupaigataotluste** suurenev arv. Täheldatud on suurenenud ebaseaduslikku rännet **Ukrainast**, **Serbiast** ning **Bosnia ja Hertsegoviinast**. **Albaania** võttis tõhusaid meetmeid, kuid tulemuste paranemise ja jätkusuutlikkuse tagamiseks on sellegipoolest vaja jõupingutusi jätkata. Koostöö rändajate tagasivõtmise ja tagasisaatmise valdkonnas jätkub sujuvalt kõigi Lääne-Balkani ja idapartnerluse riikidega, nii et tagasisaatmise määrad on üldiselt kõrged, ning seda tuleks jätkata. Paranemisruumi siiski veel on, eriti seoses kolmandate riikide kodanike tagasivõtmisega Serbia puhul.

**Euroopa piiri- ja rannikuvalve staatust reguleerivate kokkulepete kiire sõlmimine** aitab samuti ebaseadusliku rände haldamist tõhusamalt toetada, kuigi põhivastutus piirihalduse eest jääb endiselt Lääne-Balkani partneritele. Albaania oli esimene, kes sellise staatust reguleeriva kokkuleppe allkirjastas, ning kokkulepped Serbia ja endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigiga on parafeeritud. Menetlused on vaja lõpetada, et saaks kiiresti parafeerida kokkulepped Montenegro ning Bosnia ja Hertsegoviinaga.

Et tagada hästi hallatud rände- ja julgeolekukeskkond kui kriteeriumide pideva täitmise eeltingimus, ärgitab komisjon **tagama kooskõla ELi viisapoliitikaga**. See on eriti asjakohane Serbia puhul.

Lääne-Balkani ja idapartnerluse riigid jätkasid meetmete võtmist **organiseeritud kuritegevuse ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks**. Jõupingutusi tuleb siiski veel suurendada. Nende riikide kuritegelikud organisatsioonid tegelevad endiselt ebaseadusliku relvakaubanduse ja mitmesuguste ebaseaduslike kaupadega (eelkõige uimastite ja tubakaga) kauplemise, varavastaste kuritegude, rahapesu, inimkaubanduse, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja küberkuritegevusega.

Esimeses aruandes märgiti, et **Moldova** peab viivitamata võtma meetmeid, et tagada **korruptsiooni ja rahapesu vastase võitluse** kriteeriumide pidev täitmine ning reformide jätkusuutlikkus. Kuigi **rahapesu** vastu on võetud mõned meetmed, peab **Moldova** võtma viivitamata meetmeid, et tagada **kiiremas korras korruptsioonivastase võitluse** kriteeriumi täitmine. Esimeses aruandes määrati kindlaks ka kohesed meetmed, mida **Ukraina** peab võtma, et **kaitsta** eelmiste reformidega kehtestatud **korruptsioonivastaseid meetmeid** ja võimaldada edasisi edusamme. Kuigi mõned meetmed on võetud, on vaja teha senisest enam jõupingutusi, et tagada varasemate reformide täielik elluviimine ja jätkusuutlikkus ning rakendada **ülejäänud** soovitused.

Viisanõude kaotamise kriteeriumide täitmine on pidev ja jätkuv protsess. Jätkatakse nõuete täitmise jälgimist, sealhulgas kõrgemate ametnike kohtumiste ning õiguse, vabaduse ja turvalisuse allkomitee korrapäraste kohtumiste ning ELi ja viisanõudest vabastatud riikide vaheliste dialoogide ja Lääne-Balkani riikide puhul asjakohastel juhtudel ELiga ühinemise läbirääkimiste kaudu.